

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

25. An qui vi, & metu; vel fraude, & dolo, aut alio quocumque casu inter Infideles exterius Fidem negans, corde tamen illam retinens possit postea inter Christianos rediens absolvi à quocumque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

RESOL. XXIV.

An qui non possit adire Papam ex perpetuo impedimento, possit ab hæresi absolui, etiam si nondum sit in articulo mortis? Ex part. 11. tractatu 8. & Miscell. 8. Ref. 2.

§.1. **A**D hunc casum sic respondet Dicastil. de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 11. dub. 16. num. 267. Quæri potest, an qui laborat perpetuo impedimento adeundi Papam, etiam si nondum sit in articulo mortis, possit prædicto modo absolui, non solum ab aliis reservatis, sed etiam ab hæresi ita ut sub nomine articuli mortis comprehendatur perpetuum impedimentum, & impotentia adeundi illum, & sicut quando est in articulo mortis potest absolui ab hæresi, possit etiam in tali impedimento?

2. Negant multi, inter alios Sanchez in summa lib. 2. cap. 13. n. 37. Suarius de fide disp. 21. sect. 4. n. 26. in fine, qui alios referunt. Refert etiam Diana 8. p. tract. 7. resol. 15. Candidum, ipse tamen Diana nihil decidit. Moventur ad id negandum ob ejus delicti singularem gravitatem ob quam censeri debet magis rigorosa reservatio. Oppositum tamen existimat (si ratione agatur) probabilius Castro Palao loc. citato numero 5. cujus rationes mihi valde placent. Probatur ergo eandem esse rationem de hæresi. Quia ea facultas conceditur ob necessitatem poenitentis, hæc autem non minor, sed eo major est, quo gravius est delictum, & magis cavendum periculum, ne quis sub tanto malo moriatur, ergo gravitas non obstat, sed potius juvare debet, ut præcaveat periculum, nec superior censetur velle, ut tandiu maneat expositus tali periculo. Accedit, quod juxta receptam sententiam (de quo alibi diximus, & Sanchez admittit numero 14.) nemo in periculo mortis constitutus tenetur mittere procuratorem, aut litteras pro obtinenda absolutionis facultate, & beneficio, neque enim tenetur medium adhibere, in quo se exponat periculo manifestandi suum delictum aliis. Atqui ille qui in tali impedimento est constitutus eodem modo se exponeret eidem periculo, ergo eodem modo non tenetur illi se exponere. Alioquin si ob gravitatem hæresis deberet tunc mittere per procuratorem, aut litteras ad Inquisitores, vel Papam, id ipsum teneretur in ipso mortis articulo, si posset, quod adversarij non concedunt. Hucusque Dicastillus, sed sicut ego, ut ipse supra notavit, olim nolui in hac questione judicium ferre, idem iterum, & nunc facio.

3. Notandum est hic propter superius dicta quod quoties quis non potest per semetipsum adire superiorem, etiam si possit illum vocare, censetur constitutus in articulo necessitatis, idque colligitur cap. Quamvis, de sentent. excommunic. ubi ad obtinendam absolutionem solum requiritur, ut quolibet canonico impedimento, retrahatur quo minus Romanum Pontificem possit adire; ita Corduba in summa quest. 18. par. 2. Valentia tom. 4. disputat. 8. question. 10. punct. 2. Azor. tom. 1. lib. 8. capit. 19. quest. 5. Henriquez de penit. lib. 6. cap. 9. Sanchez lib. 2. summa cap. 13. numero 14. qui omnes teste eodem Sanchez, & alij plures, quos refert, docent censeri legitime impeditum eum, qui personaliter superiorem adire nequit, etiam si procuratorem mittere valeat. Atque ut idem Sanchez advertit, jus non obligat poenitentem ut se per tertiam personam præsentet, sed per seipsum. Vltimus in hac materia onus adeundi superiorem, ut obtineat absolutionem, non est onus confessarij, sed gravamen poenitentis, quasi in poenam sui delicti. Quando ergo non potest ipse adire superiorem, Tom. V.

vel eum accersere, censetur verè impeditus, & carere copia superioris. Multò minus per litteras tenetur, quia exponeret se periculo delegendi peccatum, si vel litteræ amitterentur, vel ab alio reperirentur, aut postquam in manum superioris venerunt ab aliquo alio legantur, ut sæpe potest fieri; est etiam difficile tale medium exequi sine nota. Quid si superior non annuat? Denique multa sunt quæ ab his medijs elerere possunt. Hanc ipsam sententiam relativis auctoribus prædictis sequitur Castro Palao, & rectè probat discurrendo per singula alia media recurrendo ad superiorem, & ostendendo pericula, quæ in his possunt timeri. Legatur illa, citata disput. 4. punct. 5. numero 7. ubi cum eodem Sanchez rectè docet non teneri poenitentem accipere Bullam Cruciatæ, aut aliud simile privilegium, sed posse uti ordinario beneficio juris.

4. Et hæc omnia docet Dicastillus loco citato numero 270. qui postea num. 271. probat impedimentum perpetuum adeundi superiorem pro absolutione, æquivalere articulo mortis. Ratio est, quia impeditus mortaliter certus est se non posse ante mortem absolui à superiore, atque adeo est jam ad eam necessitatem reductus, ut ab alio debeat absolui & non à superiore, quem per seipsum adire, (ut supponimus) non potest, per alios verò, aut per scripturam non tenetur, ut probatum est cum tot auctoribus; quid ergo proderit quod hic maneat toto tempore vitæ non absolutus à peccato, nec à censura, si illa habeatur? Cumque omnis reservatio sit in ædificationem, non in destructionem (ut sæpe dixi) nec debeat superior censeri voluisse reservare pro casu, quo non solum non prodest, sed nocet reservatio, metud in casibus locum habere debet doctrina, quod impedimentum perpetuum reputari debeat pro vero articulo, seu periculo mortis in ordine ad obtinendam absolutionem peccati, seu censuræ. Cum ergo in proprio articulo, aut periculo mortis (posito saltem quod non possit haberi superior) possit absolui, poterit etiam in tali casu æquivalenti. Et superius dictis consentit Palao & alij quantum ad casus Pontificis, & Hurtad. de Penit. disput. 11. diffinit. 13. hoc etiam extendit ad casus aliorum Prælatorum, sed negat Cardinalis Lugo, verum adversus illum insurgit Dicastil. ubi supra, ad illum, & non pigebit.

Sup. hoc latè in to. 1. tr. 5. Ref. 18. & in aliis ejus primæ not.

RESOL. XXV.

An qui vi, & metu, vel fraude, & dolo, aut alio quocumque casu inter Infideles exterius fidem negat, corde tamen illam retinens possit postea inter Christianos rediens absolui à quocumque Confessario approbato; & quid de blasphemantibus hæreticaliter inter Christianos?

Et quid est dicendum de illis foribus Imaginum Sanctorum; & comedentibus carnes tempore prohibito &c? Et an quando blasphemia est hæreticalis, absoluitio Inquisitori reservetur? Ex part. 3. tract. 4. Resolut. 142. alius 143.

§.1. **A**ffirmativè respondet Stephanus Fagundez sup. hoc sup. præc. 2. lib. 8. c. 8. n. 39. ubi sic asserit: Animadvertito illum, qui vi, & metu, vel dolo, & fraudulenter se inter infideles exterius infidelem fingit, Maurum videlicet, Iudæum, Idololatram aut Hæreticum, & exterius fidem negavit, corde tamè illam retinens, peccare quidem gravissimè contra externam fidei professionem, non tamen esse hæreticum comprehensum in Bulla Cœnæ, nec incurrere excommunicationem ipsius, & posse absolui à quocumque Confessario ordinario approbato. Ita Fagund. & ante illum ex eadem Societate Iesu docuerat

H h 2 cuerat

cuerat hæc sententiam Tolerus lib. 4. cap. 4. num. 6. & postea Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 2. n. 22. & disp. 21. sect. 2. n. 3. Et tandem Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 7. n. 8. in fine, & potest omnes Filiucius tom. 2. tract. 22. c. 6. n. 164. Et ratio est, quia talis non est vere infidelis, vel hæreticus quia non habet errorem in intellectu. Ego, &c. Deinde hæresis ratione solus excommunicationis reservatur. At hæresis externa absque errore interno non subiacet excommunicationi. Ergo, &c. Nec refert, (ait Fagundez) quod ab Inquisitoribus huiusmodi homines puniri possint in foro externo, tanquam hæretici, nam præsumunt Domini Inquisitores illos habuisse dissensum à fide in intellectu, siquidem hunc dissensum exterius fluxerunt, & manifestarunt. Ita ille.

2. Et post hæc scripta inveni eam sententiam supradictorum Auctorum docere etiam Franciscum Sylviu in suis eruditissimis Commentariis ad 2. 2. D. Thome q. 1. art. 3. concl. 2. ubi sic asserit: Hæreticus solo actu externo quamvis graviter peccet, non est excommunicatus neque incurrit alias penas Ecclesiasticas in hæreticos latas, & per consequens potest à quolibet Confessario absolui, quamvis pro hæretico in foro externo reputetur, imò & pro excommunicato geri debet apud eos, qui noverunt peccatum externum, & nesciunt animum semper mansisse Catholicum. Ex his sequitur, quod qui propositiones hæreticas effuderunt, qui Sanctorum imaginibus illuserunt, qui comederunt carnes tempore prohibito, qui Mahumeto cultum, & reverentiam exhibuerunt, si ea fecerint, aut metu compulsi, aut spe lucii adducti, aut ira, vel alia quacunque passione commoti, nullum in animo errorem, at pristinam fidem rectam tenentes, neque hæretici sunt, neque excommunicatione in hæreticos lata innodati. Ita Sylvius ubi supra.

3. Item hanc sententiam docet Homobonus de Bonis in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. c. 1. q. 4. ubi ait. Quid sentiendum de eo, qui solum exterius rem fidei negat, aut ab ea omnino per apostasiam recedens, absque tamen errore intellectus ad aliam sectam transiit? Respondet, cum censuræ, & reliquæ poenæ delictum aliquod afficientes, non nisi ob delictum verum & consummatum contrahantur, sequitur, quemlibet Confessarium ab hoc (licet gravi peccato) absolvi posse. Secus autem in externo foro judiciali, in quo præsumptionibus statuitur, proinde qui huiusmodi delicta committunt, per Ecclesiasticos iudices reconciliari; & à censuris absolvi solent. Idemque de his dicendum est, qui aliqua hæreticalia verba protulerunt, & postea se ea joco dixisse asserunt; nam eorum excusationes in foro interiori, non autem in exteriori iudicio admittuntur. Sic Homobonus.

4. Item hanc opinionem tenet Ioannes Valerius in differentiis utriusque fori, vers. Hæresis differ. 2. n. 1. ubi sic asserit: Fidem negans, exterius, interius tamen servans, non est in foro animæ excommunicatus. & ideo in tali foro non indiget absolutione, & potest à suo Parocho à prædicto peccato absolui, ubi Episcopi non habent prædictum peccatum reservatum, in foro tamen exteriori, iudicabitur excommunicatus, & tenetur cum denunciare Dominis Inquisitoribus.

5. Item tenet Bartholomæus Gipiùs in tract. de cas. reserv. c. 6. cas. 4. n. 83. & 84. sic asserens. Et hæc sint breviter dicta ad cognoscendum quæ sapiunt hæresim manifestam, eaque procedunt in foro fori. At verò aliter proceditur in foro conscientie, in quo cum procedatur secundum intima cordis, nam si quis aliquod hæresim manifestam sapiens proferat, non sequitur: ergo est hæreticus. Prudens igitur Confessarius considerabit, sitne revera hæreticus, nam si quodcumque manifestam hæresim sapiens fecerit, si revera non sit hæreticus, absoluat ab hoc casu, si non est Episcopo reserva-

tus, quidquid sit futurum coram Inquisitore, si res alio futuro tempore detegatur. Sic Gipiùs.

6. Et tandem hanc sententiam ex Dominicanorum familia tenet Michaël Zanard. in directorio Theologiae p. 2. præcept. 1. cap. 11. ubi sic ait: Quando blasphemia est hæreticalis, absolutio Inquisitori referatur. Si verò Confessor comperit blasphemum bene sentire de fide, eum absoluat. Ita Zanardus, quo nihil, clarius, nam aperte docet tunc blasphemiam hæreticalem esse Inquisitoribus reservatam, quando blasphemus habet errorem intellectus; nam si bene sentiat de fide, docet à Confessario absolviendum. Vide etiam Torreblancum de magia lib. 4. cap. 5. n. 8. Bañez in 2. 2. D. Th. q. 1. art. 4. §. quaritur secundum, concl. 3. arg. 1. fol. mibi 618.

7. Vidisti amice lector, quot parvos numero & scientia insignes habeat hæc opinio. Ex qua sequitur quod si aliquis, ut dictum est, tantum exterius negavit, vel alia sapientia manifestè hæresim commisit, potest à quocumque Confessario absolui sine auctoritate Dominorum Inquisitorum, & sine privilegio Bullæ Cruciatæ, dummodo tale peccatum non sit Episcopo reservatum. Verum hæc opinio displicet multis, & præsertim viro doctissimo Domino Don Francisco de la Riba Vicario Eminentiissimi Cardinalis ab Auria, nam putant, hoc minimè Confessarium efficere posse sine dominorum Inquisitorum auctoritate, vel sine Bulla Cruciatæ, cum tale peccatum sit Dominis Inquisitoribus per eorum edicta reservatum.

RESOL. XXVI.

An quilibet Sacerdos etiam Parocho præsentem, possit in articulo mortis Hæreticum absolvi?

Et quid, si in dicto casu Episcopus, vel inquisitor præsentis sit?

Et an supradictus Hæreticus occultus absolvi in articulo mortis, si ab eo evadat, debeat se præsentare Summo Pontifici sub poenâ reincidentie in eandem censuram, vel sufficiat, ut ab Episcopo, vel inquisitore deinceps absolviatur? Ex p. 1. tract. 5. Res. 5.

§. 1. **R**espondeo posse quemlibet Confessarium, in articulo mortis absolvi Hæreticum: & hoc omnes concedunt. *Difficultas, est quando Inquisitor, vel Episcopus adest in tali casu. Putat Zambranus in decis. cas. conf. tempore mortis, c. 4. dub. 4. n. 15. & dub. 6. Res. 4. n. 4. & Bonac. de cens. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 5. ægrum de Relig. debere illos adire per confessorium, vel per alium, seu per omnes literas facultatem, ut absolviatur, petere.

2. Hanc sententiam, & meritò, damnat Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 14. Et ratio est: quia non adest obligatio penitentie, ut se per tertiam personam Superiori absoluturo præsentet; & Confessarius non tenetur hoc gravamen suscipere.

3. Adde, quod ego puto probabiliter, in tali casu non cessare omnem reservationem casuum, & censurarum in tali casu, & ideo posse simplicem Sacerdotem, etiam præsentem, & in confessorio approbato, & Confessarium approbatum, etiam præsentem alio Superiori: cui casus illi, & censuræ reservantur, vel per privilegium conceduntur; seque possit, inquam, in tali casu absolvi ægrum ab omnibus casibus, & censuris, & per consequens ab hæreticis, & ita docent Navarrus, Rodríguez, Henriquez, Vega, citati à Sanchez ubi supra, n. 6. quibus ego addo Villalobos in summa, tom. 1. tract. 27. claus. 1. §. 2. num. 7. vel saltem Barbosam de potest. Episcopi part. 2. alleg. 25. num. 51. & Coriolanum tract. de cas. reserv. part. 1. §. 12. L. 2. hic h. & 8. Conradum in Respons. cas. conscient. par. 1. q. 12. L. 2. hic h. & 8. Conradum in summa, part. 1. tract. de poen. q. 6. r. 1. & 2. art. 6. dub. 4. Ioan. Valerium in differentiis utriusque fori, vers. Res. 101. Excomm. diff. 23. n. 1. Angles in 4. to. 2. q. de Confessione, art.

Sup. hoc inf. in §§. seqq. huius Res. & signanter §. Et tandem.